

Силабус
навчальної дисципліни
«Сучасна теоретична економіка»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ третій (освітньо-науковий) _____

галузь знань _____ 05 «Соціальні та поведінкові науки» _____

спеціальність _____ 051 «Економіка» _____

освітня програма _____

спеціалізація _____

вид дисципліни _____ обов'язкова _____

факультет _____ економічний _____

2019 / 2020 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Анотація програми та основні розділи навчальної дисципліни.....	4
3. Вимоги викладача.....	6
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	6
5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів.....	9
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів.....	10

1. Вступ

Силабус навчальної дисципліни “Сучасна теоретична економіка” складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки **докторів філософії (PhD)**

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму) 051 “Економіка”

1.1. Дані про викладача, який викладає навчальну дисципліну
Гриценко Андрій Андрійович – член-кореспондент НАН України, доктор екон. наук, професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління ХНУ імені В. Н. Каразіна, E-mail: agrytsenko@ief.org.ua

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є оволодіння сучасними знаннями про загальні закономірності та особливості функціонування і розвитку економічних систем та вмінням застосовувати нові знання до аналізу реальних змін в економіці та суспільстві.

Основні завдання:

- оволодіння методом теоретичного відтворення логіки історичного розвитку економічних систем, включаючи виявлення суперечностей розвитку, знаходження форм їх розв’язання і пояснення сучасних явищ і процесів на основі оновлених теоретичних уявлень про предмет дослідження;

- ознайомлення з сучасними підходами до вирішення проблем соціально-економічного розвитку;

- оволодіння методологією економічної архітекtonіки, вмінням оперувати категоріями інституціональної політичної економії як інтегратора мейнстріма та альтернативних економічних теорій;

- формування вміння проводити критичний аналіз існуючих концепцій і теорій на основі теоретичного відтворення економічних реалій, застосовувати сучасні знання закономірностей функціонування і розвитку економічних систем до вирішення проблем господарювання і формування практичних рекомендацій з урахуванням конкретно-історичних обставин.

1.3. Місце навчальної дисципліни в структурі освітньо-професійної програми

Навчальна дисципліна належить до обов’язкових компонентів освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії з економіки.

Пререквізити: вивчення навчальної дисципліни базується на знаннях навчальних дисциплін: «Політична економія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Міжнародна економіка», «Економічна історія».

Постреквізити: основні положення навчальної дисципліни є загальною теоретико-методологічною базою мають застосовуватися при подальшому

вивченні таких навчальних дисциплін: «Моделі економічної динаміки», «Теорія ігор та її застосування в економічному аналізі», «Економіко-статистичні методи дослідження кон'юнктури ринку» та інших навчальних дисциплін за вибором студента.

1.4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЕКТС – 3;
- загальна кількість годин – 90;
- термін викладання – один семестр.

1.5. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

Предметні **компетентності** здобувача вищої освіти, які мають бути сформовані в результаті освоєння навчальної дисципліни:

Після завершення курсу аспірант має отримати такі **результати навчання**:

- (ПРН 1). Знати та уміти аналізувати, оцінювати та порівнювати різноманітні теорії та концепції сучасної економічної науки.
- (ПРН 3) Вміти критично аналізувати нормативну складову сучасної зарубіжної економічної думки за критерієм адекватності реаліям України.
- (ПРН 4) Знати зміст, передумови та специфіку застосування сучасних загальнонаукових методологічних підходів у економічних дослідженнях.
- (ПРН 8) Знати провідні тенденції розвитку постіндустріального суспільства початку XXI-го ст., розуміти роль економіки знань та інформаційної економіки в забезпеченні позитивної економічної динаміки світ-системи.
- (ПРН 12) Знати принципи, зміст та механізми дії державної політики забезпечення економічного зростання.

2. Анотація програми та основні розділи навчальної дисципліни

Тема 1. Еволюція основних течій сучасної економічної думки як віддзеркалення реальних змін в економіці.

Особливості сучасної соціально-економічної динаміки. Еволюція неокласичного, кейнсіанського та інституціонального напрямів розвитку економічної теорії. Сучасний мейнстрім і його обмеженість. Альтернативні теорії. Діалектика лібералізму, консерватизму та соціалізму. Формування інституціональної політичної економії. Едність теорії та методології у пізнанні сучасних економічних реалій. Сходження від абстрактного до конкретного в сучасній теоретичній економіці.

Тема 2. Архітектоніка як наука та її застосування в економічній теорії.

Практична актуальність архітектоніки. Закони архітектоніки. Закони статички і динаміки. Інституціональна і економічна архітектоніка: зміст і методологічні підходи. Ієрархія та мережеві структури в архітектоніці економічних систем. Співвідношення ієрархії і мережі як основна структурно-

організаційна проблема сучасного суспільства. Логіка історичного розвитку співвідношення ієрархічних та мережевих структур. Різноманіття форм прояву єдності ієрархії та мережі. Перехід від індустріально-ринкової до інформаційно-мережевої системи господарювання.

Тема 3. Архітектоніка економічних систем.

Загальна структура. Основні категоріальні ряди. Система відносин власності в історії та сучасній економіці. Способи виробництва: еволюція і особливості в інформаційно-мережевому суспільстві. Багатство суспільства: структура і сучасні особливості. Співвідношення фундаментальної та актуальних структур економічних систем.

Тема 4. Фундаментальна та актуальна структури глобальної економічної системи.

Продукт праці та його форми. Зміна характеру праці в процесі економічного розвитку. Розвиток форм обміну. Від обміну діяльністю до натурального обміну. Основні форми товарообміну. Від грошово-товарної до ідеальної форми вартості. Від обміну послуг до обміну здібностей. Логіко-історична схема розвитку форм обміну. Економічний зміст форм обміну. Еволюція вартості. Логіка розвитку вихідного та основного економічних відносин (вартість як феномен розвитку спільно-роздільних відносин). Суперечність між глобалізацією і локалізацією як форма розвитку сумісно-розділеної праці та основна суперечність сучасної епохи.

Тема 5. Спеціальні теорії.

Теорія грошей.

Гроші як продукт і засіб обміну. Гроші як представник вартості в обміні. Власні та вмінені функції грошей. Грошові агрегати як функціональні форми грошей. Грошово-кредитні інститути. Інституціональна архітектоніка грошово-кредитної системи. Стабільність грошей. Поняття стабільності грошової одиниці. Розгорнуте таргетування стабільності грошової одиниці.

Теорія сучасної фінансово-економічної динаміки.

Економічна криза у відтворювальній динаміці індустріально-ринкової економіки. Економічні та фінансові кризи. Формування інформаційно-мережевої економіки та його вплив на економічну динаміку. Національні особливості глобальної кризової динаміки.

Теорія інверсійного типу ринкової трансформації.

Інверсійний тип ринкової трансформації. Основні трансформаційні потоки. Соціально-економічні наслідки поєднання глобалізації та інверсійної трансформації. Архітектонічні принципи виходу на траєкторію стійкого розвитку.

Теорія компліментарності.

Поняття комплементарності. Комплементарність, компліментарність та кормплементарність. Комплементарність держави і ринку. Комплементарність економічного та соціального розвитку.

Теорія довіри.

Довіра як категорія. Економічний зміст довіри. Довіра в економічній і грошово-кредитній системах. Таргетування довіри як майбутня основа стабільності.

Теорія реконструктивного економічного розвитку.

Відтворення і розвиток. Основні фактори економічного розвитку. Зміна уявлень про чинники і механізми розвитку. Основні риси реконструктивного типу розвитку.

№ п/п	Тема	Години			
		лекції	практичні	самостійна робота	Усього
1	Еволюція основних течій сучасної економічної думки як віддзеркалення реальних змін в економіці	2	4	12	18
2	Архітектоніка як наука та її застосування в економічній теорії	2	4	12	18
3	Архітектоніка економічних систем	2	4	12	18
4	Фундаментальна та актуальна структури глобальної економічної системи	2	4	12	18
5	Спеціальні теорії	2	4	12	18
	ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ	10	20	60	90

3. Вимоги викладача

При вивченні навчальної дисципліни «Сучасна теоретична економіка» до аспіранта висуваються такі вимоги:

- активне оволодіння теоретичними положеннями курсу на лекціях;
- ґрунтовна підготовка до практичних занять;
- активна участь в обговоренні дискусійних питань теми на практичних заняттях;
- набуття навиків підготовки рефератів з актуальних питань курсу;
- наполеглива і системна самостійна робота з рекомендованою літературою;
- вчасне проходження усіх контрольних заходів з оволодінням курсом;
- активна участь у навчальних та наукових заходах кафедри та факультету, у наукових конференціях або круглих столах;
- дотримання норм «Кодексу академічної етики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна».

4. Контроль результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни «Сучасна теоретична економіка» здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

Оцінювання знань здобувачів передбачає:

- *поточний контроль*, який здійснюється на практичних заняттях;
- *проміжний контроль* на основі проведення тестового контролю, написання контрольної роботи;
- *підсумковий контроль* здійснюється шляхом проведення екзамену з усього курсу.

Поточне оцінювання має на меті перевірку рівня підготовленості аспіранта студента до практичних завдань, глибини і повноти отриманих знань.

Оцінювання знань проводиться за 4-бальною шкалою:

«відмінно» - глибоке засвоєння матеріалу, уміння використовувати отримані знання до вирішення конкретних завдань;

«добре» - володіння матеріалом на рівні, який дозволяє ідентифікувати явище в різних, не співпадаючих формах;

«задовільно» - знання матеріалу на рівні, що дозволяють давати відповіді на прямі запитання, що стосуються предмета вивчення;

«незадовільно» - відсутність системних знань.

Схема нарахування балів

Структура засобів контролю та розподіл балів із дисципліни наведена в таблиці.

Узагальнена схема нарахування балів

T1, T2 ... – теми розділів.

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Проміжний контроль (тестування)	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзаме- наційна робота	Сума
Поточне оцінювання									
T1	T2	T3	T4	T5					
5	5	5	5	5	15	30	60	40	100

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену за курсом. Екзамен здійснюють за екзаменаційними білетами.

Зразок екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Факультет економічнийСпеціальність (напрямок) 051 «Економіка»

Семестр 1

Форма навчання деннаРівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): доктор філософії (PhD)Навчальна дисципліна: **Сучасна теоретична економіка****Екзаменаційний білет № 1**

1. Особливості сучасної соціально-економічної динаміки.
2. Система відносин власності в історії та сучасній економіці.
3. Теорія довіри.

Затверджено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол № _____ від „_____” _____ 20__ року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

А.А.Гриценко

(прізвище та ініціали)

Екзаменатор _____

(підпис)

А.А.Гриценко

(прізвище та ініціали)

**Зведена шкала оцінювання роботи аспірантів з дисципліни
«Сучасна теоретична економіка»**

Види робіт	Максимум балів
Поточний контроль на заняттях	15
Проміжне тестування	15
Контрольна робота	30
РАЗОМ	60
<i>Екзамен</i>	40
ВСЬОГО	100

Віповідність оцінки знань матеріалу за чотирирівневою і стобальною системою.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69	задовільно	
50-59		
1-49	незадовільно	не зараховано

5. Самостійна робота та академічна активність

Самостійна робота студентів – це форма організації освітнього процесу, що охоплює різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних або позааудиторних занять під загальним чи безпосереднім керівництвом викладача.

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, робота з рекомендованою літературою, підготовку до практичних занять, поточного та підсумкового контролю (екзамену).

Зміст самостійної роботи студента за дисципліною:

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Робота з матеріалом, поданим на лекції	6	-
2	Робота з рекомендованою літературою	12	-
3	Підготовка до практичних занять	12	-
4	Підготовка до проміжного тестового контролю	8	-
5	Підготовка до підсумкового контролю (екзамену)	16	-
	Разом	54	-

Самостійна робота включає виконання індивідуальних завдань з метою поглибленого вивчення предмета, формування вміння самостійно проводити дослідження та робити висновки і узагальнення. Аспіранти на основі консультацій з викладачем самостійно обирають тему економічного дослідження, складають план, проводять аналіз і роблять висновки.

Індивідуальна робота включає:

1. Вибір теми дослідження.
2. Знайомство з літературою, що стосується даної проблематики.
3. Збір і обробка фактичних матеріалів.
4. Критичний аналіз літератури і фактичних матеріалів.

5. Виклад результатів дослідження і підготовка презентації.

Академічна активність аспірантів характеризується регулярним відвідуванням лекцій і практичних занять; активною участю у дискусіях і обговореннях проблем на семінарах; підготовкою рефератів з актуальних питань теми, що обговорюються на практичних заняттях; написанням есе за актуальною проблематикою; участю у роботі наукових студентських гуртків, підготовкою презентацій наукових доповідей; підготовкою та публікацією наукових тез і статей; участю у студентських науково-практичних конференціях та олімпіадах тощо.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи аспірантів

Рекомендована література

Основна

1. Гриценко А.А. Институциональная политическая экономия: предмет, методология, содержание. – Saarbrucken: LAP LAMBERT Academic publishing, 2014. -516 с.
2. Гриценко А.А. Развитие форм обмена, стоимости и денег. – К.: Основа, 2005,- 192 с.
3. Институциональная архитектура и социально-экономическая динамика / Под ред. д-ра экон. наук. А.А.Гриценко. – Х.: Форт, 2008. – 928 с.
4. Иерархия и сети в институциональной архитектуре экономических систем/ Под ред. д-ра экон. наук. А.А.Гриценко. – К.: Ін-т экон. прогноз., 2013. 580 с.
5. Інституційні трансформації соціально-економічної системи України //// за ред. чл.-кор. НАН України Гриценка А.А. – К.: ДУ «Ін-т экон. та прогноз. НАН України, 2015. – 344 с.

Допоміжна

1. Гриценко А.А. Архітектура економічної безпеки. – К.: Ін-т экон. прогноз., 2017. – 224 с.
2. Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення: Курс лекцій. – К.: «ФДЕФ-Україна», 2010. – 572.
3. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку.- К.: Ін-т економіки та прогноз., 2009. – 864 с.
4. Нуреев Р.М. Очерки по истории институализма.- Ростов-на Дону: Изд-во «Содействие ХХIвек»; Гуманитарные перспективы. 2010.- 415 с.
5. Відтворювальна динаміка економічних систем: інститути та діяльність // за ред. чл.-кор. НАН України Гриценка А.А. – К.: ДУ «Ін-т экон. та прогноз. НАН України, 2018. – 524 с.
6. Аджемоглу Д., Робинсон Д. Почему одни страны богатые, а другие бедные. Происхождение власти, процветания и нищеты. - М.: Издательство АСТ, 2015. – 693 с.
7. Блауг М. Методология экономической пауки, или Как экономисты объясняют. М.: НП "Журнал Вопросы экономики", 2004.

8. Джонсон А., Эрл Т. Эволюция человеческих обществ: От добывающей общины к аграрному государству, - М.: Изд. Института Гайдара, 2017. -552 с.
9. А.Либман. Современная экономическая теория // Режим доступа: <https://institutiones.com/theories/613-sovremennaya-economicheskaya-teoriya.html>
- Липов В.В. Институциональная комплементарность социально-экономических систем. – Х.: ХНУ тиени В.Н.Каразина, 2011. -484 с.
10. Норт Д., Уоллис Д., Вайнгаст Б. Насилие и социальные порядки. Концептуальные рамки для интерпретации письменной истории человечества. М.: Изд. Института Гайдара, 2011. -480 с.
11. Розмаинский И., Посткейнсианство + традиционный институционализм = целостная экономическая теория XXI века // Экономический вестник Ростовского университета. 2003. Т. 1, N 3.
12. Талер Р. Новая поведенческая экономика. Почему люди нарушают правила традиционной экономики и как на этом заработать. – М.: ЭКСМО, 2020. -696 с.
- Hodgson G. The Evolution of Institutional Economics: Agency, Structure and Darwinism in American Institutionalism. L.: Routledge, 2004.
13. Knudsen Ch. The Essential Tension in the Social Sciences: Between the "Unification" and the "Fragmentation" Trap // Scandinavian Working Papers in Economics. 2002. No 6.
14. Tesfatsion L. Agent-Based Computational Economics. A Constructive Approach to Economic Theory: Mimeo. 2005.
15. Сайты :
<http://www.ukrstat.gov.ua/>
<http://www.bank.gov.ua/>
<http://www.worldbank.org/eca/russian/>
<http://www.mvf.su/>